

I. Novine in periodični spisi:

Na teritoriju dravske banovine je leta 1918 izhajalo 56 ali okrog 60 novin in periodičnih spisov, danes jih izhaja 166 (stanje se za malenkost menjava, ker vsak mesec nastopajo novi listi in prenehajo stari)

Število novin in periodičnih spisov po stroki:

	1918	1930
Politika, sociologija:	9	14
Narodno gospodarstvo:	6	20
Strokovni listi	16	48
Prosvetni "	2	21
Znanstveni "	4	6
Zdravstveni "	2	6
Telovadni in športni listi	-	13
Nabožne publikacije	8	17
Leposlovne "	4	12
Mladinske revije	5	9
	<hr/>	<hr/>
	Skupno 56	166.

Število novin in periodič. spisov po razdobju izhajanja:

	1918	1930
Dnevniki	2	5
Trikrat na teden	1	1
Dvakrat na teden	-	3
Tedniki	6	18
Trikrat v mesecu	-	2
Polmesečniki	3	13
Mesečniki	38	83
Šestkrat na leto	-	4
Četrtletno	4	6
V nedoločenih rokih	2	31
	<hr/>	<hr/>
	Skupno 56	166.

Številčno stanje listov je torej v dravski banovini po ujedinjenju naraslo za okroglo 100. Novih listov je bilo v tej dobi ustanovljenih še več, ker je več listov tudi prenehalo izhajati. Točnih podatkov o vseh listih, ki so v tej dobi začeli ali prenehali izhajati, brez obširnega študija in iskanja ni mogoče podati, ker se ni vodila ves čas evidenca ter se stanje nekoliko spreminja vsak mesec. Sigurno je porasla tudi naklada in čitanje novin in periodičnih spisov. Sedanja naklada najbolj razširjenih listov je: "Jutro" 35.000 do 40.000; "Slovenec" 24.000; "Jugoslovan" 30.000; "Slovenski list" 10.000; "Slovenski narod" 9.000; "Ponedeljek" 15.000; "Domovina" 25.000; "Domoljub" 39.400; "Kmetijski list" 6.000 do 10.000; "Bogoljub" 38.000; "Naš rod" 41.000.

Od znanstveno-beletrističnih listov zavzemata najodličnejše mesto "Dom in Svet" in "Ljubljanski Zvon", dasi njuna naklada ni baš visoka.

II. Stanje knjižarstva.

Za književne prilike v dravski banovini so značilne književne družbe t.j. organizacije, ki svojim članom po razmeroma nizki ceni brez poslovnega dobička nudijo dobre leposlovne, poljudno-znanstvene in informativne knjige. Te književne družbe so:

1) Družba Sv. Mohorja, ustanovljena leta 1860, ima sedaj svoj sedež v Celju, do leta 1918 pa je imela svoj sedež v Celovcu (Klagenfurt-Avstrija).

Družba Sv. Mohorja je imela leta 1917 skupno 82.799 članov. Po ujedinjenju je število članov vsled splošne krize, dalje vsled izgube slovenskega Primorja in Koroške padlo na ca 40.000 članov. Število članov je potem do danes polagoma zopet naraščalo tako, da je družba leta 1929 imela 53.405 članov (za leto 1930 še ni oficijelnih podatkov). Družba izda vsako leto članom

za naročnino 20 Din po štiri broširane knjige. Število izdanih knjig je samo leta 1929 znašalo 267.025. Poleg tega izdaja proti doplačilu še druge knjige.

2) Slovenska Matica v Ljubljani, ustanovljena 1864. Med vojno je bila od avstrijskega režima ukinjena. Vsled tega je utrpela veliko gmotno škodo ter je bilo njeno delovanje prva leta po ujedinjenju otežkočeno. Redno deluje od leta 1926. Za naročnino 50 Din izdaja svojim članom po 4 knjige letno. Imela je leta 1929 ~~3550~~ 3550 članov. Izdala je istega leta 14.200 knjig.

3) Slovenska šolska matica v Ljubljani, ustanovljena 1900. Leta 1929 je imela 2817 članov ter jim je proti letni naročnini 30 Din izdala 8.451 knjig.

4) Vodnikova družba v Ljubljani je bila ustanovljena leta 1927 ter je izdala doslej trikrat svoje publikacije. Leta 1929 je imela 19.111 članov. Za naročnino 20 Din izda vsako leto članom po štiri broširane knjige. Leta 1927 se je natisnilo 72.060 knjig. Leta 1928 pa 75.100 knjig.

5) Cankarjeva družba v Ljubljani je bila ustanovljena leta 1929. Ima 5000 članov. Za naročnino 20 Din je leta 1929 izdala članom 20.000 proširanih knjig.

6) Mladinska matica v Ljubljani ustanovljena 1927. Izdaja letno za naročnino 10 Din po 4 mladinske knjižice za šolsko mladino. Leta 1929 je izdala 78.000 knjig.

7) "Modra Ptica" v Ljubljani, ustanovljena 1929, ter ima okrog 2500 članov. Izdala je tega leta 12.500 knjig. Člana- rina znaša 180 Din letno.

8) Kmetijska matica v Ljubljani ustanovljena leta 1925. Ima 3000 članov ter je leta 1929 izdala 12.000 knjig.

9) Belo modra knjižnica v Ljubljani ustanovljena 1.1926. Imela je leta 1929 3500 članov in je proti letni člana- rini izdala 14.000 knjig.

Leta 1918 so obstojale samo tri književne družbe (štev. 1-3), ostalih šest je bilo ustanovljenih po ujedi-

njenju. Vse te družbe so po zgornji statistiki izdale samo leta 1929 nad 500.000 knjig redne izdaje. Poleg tega izdajejo še druge knjige proti doplačilu. Število izdanih knjig je naraslo od ujedinenja do danes približno za 250.000 knjig.

Na trgovski osnovi so leta 1918 obstojala in še danes obstojajo naslednja pomembnejša založništva odn. knjigarne:

- 1) Narodna knjigarna v Ljubljani; 2) Jugoslovanska (do leta 1918 "Katoliška") knjigarna v Ljubljani;
- 3) Kleinmayer et Bamberg v Ljubljani; 4) L. Schwentner v Ljubljani; 5) Nova založba v Ljubljani, ki se je pa razvila v večje podjetje še-le po ujedinenju;
- 6) Cirilova tiskarna (knjigarna) v Mariboru.

Po letu 1918 so se ustanovila založništva:

- 1) Tiskovna zadruga v Ljubljani, 2) Umetniška matica v Ljubljani in 3) Založništvo Goričar et Leskovšek v Celju.

Poleg novih del posameznih pisateljev so založništva po ujedinenju izdala od književnih strokovnjakov prirejene zbrane spise glavnih slovenskih pisateljev: Cankar, Tavčar, Jurčič, Finžgar in Pregelj. Cankarjevi zbrani spisi so n. pr. doslej izšli v ~~10~~¹² zvezkih. Znanstvena literatura je v dravski banovini začela pomembno uspevati še-le po ujedinenju, ko je bila ustanovljena ljubljanska univerza. Univerzitetni profesorji ljubljanske univerze so izdali že celo vrsto znanstvenih del, ki bi jih brez narodne univerze ne bilo. Poleg tega deluje 8 znanstvenih društev, ki izdajajo svoje revije oziroma znanstvene zbornike. Izdaja se Slovenski biografski leksikon, od katerega so izšli 3 zvezki. Porasta čitanja številčno ni mogoče podati. Neko merilo je število listov in število knjig, ki jih izdajajo književne družbe. Število od književnih družb izdanih knjig je po ujedinenju naraslo za ca 250.000, torej za

ca 100%. Zelo mnogo se čitajo listi. Na drugi strani se pa pojavljajo glasovi o krizi knjige. Knjige v trgovinskih založništvih so razmeroma drage ter jih n. pr. uradništvo, ki tvori večino razumništva, le težko nabavlja. Čuje se, da tudi srednješolska mladina manj čita, kakor prej, in da se njene misli usmerjajo na šport.

III. Javne knjižnice.

Leta 1918 so obstojale:

- 1) Državna študijska biblioteka v Ljubljani, ki je največja in najpomembnejša v dravski banovini. Mnogo se je povečala in preuredila po ujedinenju. Dela se na tem, da dobi lastno zgradbo in da se združi z univerzitetno biblioteko. Ima okrog 17.000 del s skupno okrog 150.000 zvezki.
- 2) Muzejska knjižnica v Ljubljani kot pomembna kompletacija državne študijske biblioteke. Obsega okrog 15.000 del v 25.000 zvezkih.
- 3) Semeniška knjižnica v Ljubljani (Knjižnica v katoliškem duhovniškem vzgajališču) - tudi pomembna znanstvena biblioteka s ca 8500 deli v 16.000 zvezkih.
- 4) Frančiškanska biblioteka (v samostanu Franjevcev) v Ljubljani ima ca 25.000 zvezkov.
- 5) Centralna knjižnica pri apelacijskem sodišču v Ljubljani.

Ljudske javne knjižnice:

- 1) Šentjakobska knjižnica v Ljubljani;
- 2) Dvorska knjižnica v Ljubljani;
- 3) Simon Gregorčičeva knjižnica v Ljubljani;
- 4) Knjižnica "Splošnega ženskega društva" v Ljubljani.

Vse knjižnice so imele v letu 1918 okroglo 200.000 knjig.

Od leta 1918 so se osnovale:

- 1) Univerzitetna knjižnica v Ljubljani ni še enotna, temveč razdeljena po fakultetah in institutih. V teku 10 let je zbrala okroglo 100.000 knjig.

- 2) Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani,
- 3) Knjižnica Delavske zbornice v Mariboru,
- 4) Knjižnica Prosvetne zveze v Ljubljani.

Tudi že obstoječe knjižnice so nabavile mnogo novih knjig tako, da je skupni prirastek znašal ca 200.000 knjig ali 100% napram stanju 1918.

Za ljudsko prosveto so važne knjižnice raznih prosvetnih in kulturnih društev, katerih je v dravski banovini na stotine.